

บทบาท อำนาจหน้าที่และสถานภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอนาคต
เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของหมู่บ้าน รองรับประชาคมอาเซียน
The Role Authority and Status of future village chief and village
headman in developing the strength of villages to support
Southeast Asian Nations Community (ASEAN)

รัฐพล ตูระพันธ์¹

Rataphol Turaphan²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาบทบาท อำนาจหน้าที่และสถานภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอดีตถึงปัจจุบันและ 2) เพื่อสังเคราะห์บทบาท อำนาจหน้าที่และสถานภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอนาคตที่เหมาะสมกับการพัฒนาความเข้มแข็งของหมู่บ้าน เพื่อการรองรับประชาคมอาเซียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีจำนวน 1,014 คน สุ่มโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่มจากพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ตอนบน) คืออำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เป็นพื้นที่ที่มีการติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ตอนกลาง) คือ อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ตอนล่าง) คือ อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ เป็นอำเภอที่มีหมู่บ้านมีการปฏิบัติเป็นเลิศ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบประเมินการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาท อำนาจหน้าที่และสถานภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอดีต พบว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มาจากการเลือกของประชาชนในหมู่บ้าน รับค่าตอบแทนจากรัฐ มีวาระตลอดชีวิตและต่อมาปรับให้เหลือคราวละ 5 ปี ทำหน้าที่ในทุกเรื่องเกี่ยวกับการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ส่วนปัจจุบัน มาจากการเลือกของประชาชนในหมู่บ้าน มีวาระจนถึงอายุ 60 ปี รับค่าตอบแทนจากรัฐ เมื่อพิจารณาบทบาท และอำนาจ

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² Faculty of Humanities and Social Sciences, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand

หน้าที่ในภาพรวมทำได้อยู่ในระดับปานกลาง เพราะว่าบทบาท อำนาจหน้าที่ มีมากเกินไป เนื่องจากต้องรองรับอำนาจหน้าที่ของทุกกระทรวง ทบวง กรม ในการดำเนินงานที่เข้าสู่ระดับหมู่บ้าน ทำให้บทบาทและอำนาจหน้าที่ ไม่โดดเด่นเท่าที่ควร 2) บทบาท อำนาจหน้าที่และสถานภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอนาคต ที่เหมาะสมกับการพัฒนา ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน คือ ต้องมีคุณลักษณะสามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว เป็นนักบริหารจัดการ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่และแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้อง ส่วนสถานภาพที่เหมาะสมคือเป็นผู้นำหรือตัวแทนของราษฎร มาจากการเลือกของประชาชนในหมู่บ้านและรับค่าตอบแทนรายเดือนจากรัฐ

คำสำคัญ : บทบาท, อำนาจหน้าที่, สถานภาพ

Abstract

The purposes of the study were two fold of 1. to study the roles, authority and functions, and status of village and sub-district leaders from past to present, and 2. to synthesize the proper roles, authority and functions, and status of those appropriate to the development of the village and sub-district strength based on the ASEAN. The sample consisted of 1,014 subjects gained by the cluster sampling technique. The subjects in the upper northeast region were in Thatphonom District, Nakorn Phanom Province since it is neighboring to Laos, those in the central northeast region were in Suwannabhum District, Roi-Et Province, and those in the lower northeast region were in Rasisalai District, Si Sa Ket Province since they had villages and districts of excellent performance. The tools employed included questionnaires, and an evaluation form of focus group discussion, the statistics employed for the collected data analysis was mean, and standard deviation. The findings were as follows: 1) It was found that, in the past, both village chiefs and headmen elected by the people in the villages received compensation from state in

a life-long term, but the term was later adjusted to five-year term. Their duty was about all subject matter relating to relieving sufferings of the people. At present, however, they are elected from the people from the villages. They receive compensation from state and to be retired at the age of sixty. As far as their overall roles and authority and function was concerned, their performance was rated medium. This was believed to be resulting from the fact that they had too much duty: they had to shoulder many responsibilities from every state department and ministry in the village level, thus, made their roles and authority and function not quite as dominant as it should have been. 2)The appropriate roles, authority and function and status of the future village chiefs and headmen which fit for developing the strength of the village to support ASEAN community is to develop specific attributes that can be able to adjust themselves more quickly. They must, furthermore, be good executives in order to create better understanding among people in the area and be able to solve problems correctly. Their suitable status is to be leaders or representatives elected by people from the villages and receive compensation from the state.

Keywords : Roles, Authority and Function, Status

บทนำ

จากปัจจุบันนี้กระแส การเตรียมความพร้อมของทุกภาคส่วนเพื่อเข้าร่วมประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ในปีพ.ศ.2558 ดุจคึกคักเป็นอย่างมากจากข่าวสารทางสื่อสารมวลชน ทั้งทางทีวี หนังสือพิมพ์ นิตยสารต่างๆรวมทั้งการประชุมสัมมนาของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่มุ่งเน้นในการเตรียมตัวและเตรียมองค์กรเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเน้นให้มีความร่วมมือพัฒนาในด้านหลักๆ 3 ด้าน คือ ด้านการเมืองและความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม หรือที่เรียกว่า

3 เสาหลักของอาเซียนนั่นเอง เมื่อพูดถึงการพัฒนาในด้านดังกล่าวแล้ว ล้วนแต่มีปัจจัยสำคัญมาจาก “คน” ทั้งสิ้น เนื่องจากเป็นทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญที่สุดในยุคสมัยปัจจุบัน ไม่ว่าจะอยู่ในองค์กรระดับใด ภาครัฐหรือเอกชน ไม่เว้นแม้แต่ในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน เนื่องจากองค์กรทุกประเภทและทุกขนาด ต่างก็มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่จะทำงาน ภาระหน้าที่ต่างๆ ขององค์กรบรรลุผลสำเร็จที่ตั้งไว้ ซึ่งก็หนีไม่พ้นที่จะต้องอาศัย “บุคคล” เป็นพื้นฐานในการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด จึงเห็นได้ว่าในปัจจุบันการให้ความสำคัญต่อคนทำงาน ได้พัฒนาไปสู่ระดับที่สูงขึ้น โดยมองว่าคนทำงานคือ “ทุนมนุษย์” (Human Capital) เป็นทุนสำคัญที่สุดในการสร้างความแตกต่างระหว่างองค์กรหน่วยงาน ชุมชนที่สำเร็จกับที่ล้มเหลว

ดังนั้น การพัฒนาทุกระดับ โดยเฉพาะหมู่บ้าน ซึ่งถือเป็นหน่วยการปกครองที่เล็กที่สุดของสังคมไทย เป็นจุดแตกหักในการพัฒนาประเทศชาติ จะต้องเริ่มต้นที่คนซึ่งในที่นี้หมายถึง ผู้นำหมู่บ้าน คือตำแหน่ง “ผู้ใหญ่บ้าน” หรือ “กำนัน” จะต้องมีการพัฒนาเสียก่อน โดยให้มีความคิด ความเข้าใจ ที่ถูกต้องในบทบาทอำนาจหน้าที่และวิสัยทัศน์ของหมู่บ้านของตนเอง เพราะถึงแม้ว่าจะมีการวางระบบ การจัดโครงสร้างและวางกรอบในการพัฒนาไว้ดีเพียงใด แต่ถ้าหากผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นกลไกสำคัญขาดความรู้ ความคิดที่ถูกต้อง แนวทางและระบบใดๆ ที่สร้างไว้ก็ไม่สามารถทำให้การพัฒนาหมู่บ้านมีประสิทธิภาพขึ้นได้ โดยเฉพาะในระดับหมู่บ้าน ซึ่งถือเป็นระดับรากหญ้า อันหมายถึงเป็นระดับรากฐานที่สำคัญของประเทศ จะต้องมีความเข้มแข็งมั่นคง เพราะถ้าหากรากฐานดี มีความแข็งแกร่ง ก็จะส่งผลให้ภาพรวมซึ่งคือระดับประเทศมีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงตามไปด้วย หมู่บ้านตัวอย่างการพัฒนาที่เข้มแข็งต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว ก็ล้วนแต่ได้รับความสำเร็จอันเกิดขึ้นที่มีลักษณะตรงกันจากปัจจัยในเรื่องของคน คือ ผู้นำ ตำแหน่ง “ผู้ใหญ่บ้าน” หรือ “กำนัน” ทั้งสิ้น ฉะนั้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งถือว่าเป็นผู้นำสูงสุดจะต้องนำพาหมู่บ้าน/ชุมชน ของตัวเองให้มีการพัฒนาความเข้มแข็งของหมู่บ้านให้มีความยั่งยืนตลอดไป เพื่อให้มีความสอดคล้องกับการที่จะต้องก้าวไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนของประเทศไทย อันจะส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ

สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งในแต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จะต้องเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ.2558 นี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาท อำนาจหน้าที่ และสถานภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจากอดีตถึงปัจจุบัน
2. เพื่อวิเคราะห์ทิศทางความเหมาะสมของ บทบาท อำนาจหน้าที่ และสถานภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอนาคต เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของหมู่บ้าน รองรับประชาคมอาเซียน (AC)

สมมุติฐานการวิจัย

บทบาท อำนาจหน้าที่และสถานภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอนาคต ที่เหมาะสมกับการพัฒนา ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน เพื่อรองรับประชาคมอาเซียนในปี 2558 ควรมีลักษณะอย่างใด

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษาเพื่อหาบทบาท อำนาจ หน้าที่และสถานภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอนาคต เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งหมู่บ้าน รองรับการเปิดประชาคมอาเซียน โดยจะศึกษาบทบาท อำนาจหน้าที่และสถานภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จากอดีต ปัจจุบัน ซึ่งบทบาทนั้นจะศึกษาในประเด็น 1)บทบาทในการปฏิบัติและเชื่อมประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2)บทบาทในการดำเนินตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 3)บทบาทในการเป็นผู้นำในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน 4)บทบาทในการรักษาความสงบเรียบร้อย 5)บทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจและพัฒนาสังคม 6)บทบาทในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชน ส่วนอำนาจหน้าที่ จะศึกษาในประเด็น 1)หน้าที่ในการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยในท้องที่ 2)หน้าที่ในการ

ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน 3)หน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา 4)หน้าที่ว่าด้วยการให้เช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม 5)หน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองทรัพยากรป่าไม้ 6)หน้าที่ในการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า 7)หน้าที่ในการป้องกันโรคภัยและโรคติดต่อ 8)หน้าที่ในการดูแลที่สาธารณะประโยชน์ และสถานภาพ จะศึกษาประเด็น 1)สถานภาพเป็นข้าราชการ 2)สถานภาพเป็นผู้นำหรือตัวแทนของราษฎร 3)สถานภาพเป็นนักการเมือง 4)สถานภาพเป็นอาสาสมัคร 5)สถานภาพเป็นลูกจ้างของรัฐ 6)สถานภาพเป็นพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 7)สถานภาพเป็นลูกจ้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้แบ่งกลุ่มตัวอย่างพื้นที่ ตามลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ คือ 1) จังหวัดและอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน คืออำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม 2)จังหวัดและอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง คืออำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 3)จังหวัดและอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง คืออำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ (คัดเลือกเอาจังหวัดละ 1 อำเภอ)

ด้านประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดประชากรที่จะศึกษาไว้ 8 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มข้าราชการ 2) กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น 3) กลุ่มครูผู้สอนในสถาบันการศึกษา 4) กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน 5)กลุ่มเกษตรกร 6)กลุ่มพ่อค้า นักธุรกิจ 7) กลุ่มรับจ้าง 8) กลุ่มอื่นๆ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1. แบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีต่อบทบาท อำนาจ หน้าที่ และสถานภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (Questionnaire)

2. การจัดทำระดมสมองกลุ่ม (Fogus Group) เพื่อให้แสดงความคิดเห็นต่อบทบาท อำนาจหน้าที่ และสถานภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบันและอนาคต

3. การสัมภาษณ์บุคคล (Deptinterview) เพื่อให้แสดงความคิดเห็นต่อบทบาท
อำนาจหน้าที่ และสถานภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบันและอนาคต

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลการตอบแบบสอบถามจากการรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลทั้งหมด
มาจัดหมวดหมู่และบันทึกคะแนนแต่ละข้อในรูปแบบรหัส (Coding Form) หลังจากนั้น
นำไปวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติการวิเคราะห์ ใช้การแจก
แจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .5 (Level of
Significant .05) โดยแปลความหมายค่าเฉลี่ยปรับปรุงจากเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด
(2535, 100) และนำเอาข้อสรุปประเด็นต่างๆจากการจัดทำระดมสมอง (Fogus Group)
และการสัมภาษณ์ (Deptinterview) จากนั้นจึงได้นำข้อมูลสู่การวิเคราะห์เนื้อหาและ
สรุปผลเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

ด้านบทบาท

ผลการวิจัยด้านบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง
ต่ำกว่าที่ประชาชนคาดหวังซึ่งอยู่ในระดับมาก และประชาชนเห็นว่าบทบาทของกำนัน
ผู้ใหญ่ในอนาคต ยังมีความจำเป็นในระดับมาก

เมื่อพิจารณาบทบาทเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้าน
ที่เห็นว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทำได้ดีที่สุด คือ บทบาทด้านการประสานงานกับองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนด้านที่เห็นบทบาทต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
ซึ่งทุกด้านมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าความคาดหวังของประชาชน โดยด้านที่ประชาชนมีความ
คาดหวังสูงสุด คือ การประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนด้านที่ประชาชน
มีความคาดหวังต่ำที่สุด คือ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และประชาชนเห็นว่าบทบาท
ทุกด้านมีความจำเป็นในระดับมาก ซึ่งบทบาทด้านที่มีความจำเป็นในอนาคตสูงที่สุด คือ

การประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนด้านที่มีความจำเป็นในอนาคตน้อยที่สุด คือ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

ด้านอำนาจหน้าที่

ผลการวิจัยอำนาจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านได้บ้านโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นระดับเดียวกันกับที่ประชาชนคาดหวังซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน โดยประชาชนเห็นว่าอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอนาคต ยังมีความจำเป็นในระดับมาก

เมื่อพิจารณาอำนาจหน้าที่เป็นรายด้าน พบว่า ผลการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีผลการปฏิบัติหน้าที่ได้ดีที่สุด คือ อำนาจหน้าที่ในการปกครองราษฎร ส่วนด้านที่มีผลการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ได้ต่ำสุด คือ อำนาจหน้าที่ในการจัดทำทะเบียน ซึ่งผลการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าความคาดหวังของประชาชน โดยด้านที่ประชาชนมีความคาดหวังสูงสุด คือ อำนาจหน้าที่ในการปกครองราษฎร ด้านที่ประชาชนมีความคาดหวังต่ำที่สุด คือ อำนาจหน้าที่ในการจัดทำทะเบียน และประชาชนเห็นว่าอำนาจหน้าที่ในอนาคตมีจำเป็นในระดับมาก โดยด้านที่มีความจำเป็นมากที่สุด คือ อำนาจหน้าที่ในการปกครองราษฎร และด้านที่มีความจำเป็นในระดับน้อยที่สุดคือ อำนาจหน้าที่ในการจัดทำทะเบียน

ด้านสถานภาพ

ผลการวิจัยสถานภาพที่เหมาะสมของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในอนาคต ในการศึกษาครั้งนี้ ตามลำดับ คือ 1) สถานภาพเป็นผู้นำหรือตัวแทนของราษฎร 2) สถานภาพเป็นข้าราชการ 3) สถานภาพเป็นลูกจ้างของรัฐ 4) สถานภาพเป็นนักการเมือง 5) สถานภาพอาสาสมัคร 6) สถานภาพเป็นพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 7) สถานภาพเป็นลูกจ้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อภิปรายผล

ด้านบทบาท

1. ด้านบทบาท มีความเห็นส่วนใหญ่ว่าควรให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีตำแหน่งใดๆ ก็ตามในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อมิให้สังคมหมู่บ้านเกิดการแข่งขันกันสูงและนำมาซึ่งการทะเลาะวิวาทกันทำให้สังคมหมู่บ้านแตกแยกไม่เกิดการพัฒนายอย่างที่ควรจะเป็น เนื่องจากการลงสมัครรับเลือกตั้งทั้งในส่วนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ล้วนมีที่มาจากประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน/ตำบลทั้งสิ้น ทำให้ประชาชนมีความคิดเห็นที่จะสนับสนุนบุคคลที่ใกล้ชิดหรือบุคคลที่เป็นเครือญาติหรือที่บุคคลที่ตนเองชื่นชอบ ที่ต่างกัน จึงนำไปสู่การแตกแยกกัน ซึ่งภาพในชนบทจะมีสภาพนี้ เช่น เมื่อตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านหมดวาระลงและจะต้องมีการเลือก ทำให้บุคคลในหมู่บ้านนั้นๆ จะต้องเชียร์คนละข้าง แล้วคนในหมู่บ้านจะต้องผัดใจกันไป เนื่องจากการมีผู้แพ้และมีผู้ชนะ เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่ง (ประมาณ 2-3 ปี) คนในหมู่บ้าน/ชุมชนกำลังจะดิ้นหน้าเข้าหากัน ตำแหน่งทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (นายกฯหรือสมาชิกอปท.) ก็หมดวาระลงอีกแล้ว แล้วคนในตำบล หมู่บ้านนั้นๆ ก็จะต้องเลือกตั้งกันอีกตามกรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งก็จะเริ่มแตกแยก ผัดใจกันอีกครั้ง เพราะการเชียร์หรือสนับสนุนบุคคลที่ตัวเองชื่นชอบที่ต่างคนกันนั่นเอง ในสังคมหมู่บ้านจะเป็นวงจรเช่นนี้ไปเรื่อยๆ หรือบางที่หากบางแห่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับทีมผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีใช้กลุ่มหรือฐานคะแนนเดียวกันก็อาจจะมีการทะเลาะเบาะแว้งกัน ใส่ร้ายป้ายสีกันไปตลอด ทำให้สังคมตำบล หมู่บ้าน/ชุมชนขาดโอกาสการพัฒนาที่ควรจะเป็น ผู้ที่รับผลแห่งการกระทำดังกล่าวก็คือประชาชนในพื้นที่นั่นเอง แต่หากว่าให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีตำแหน่งอยู่ในสภาท้องถิ่นได้ด้วยนั้น ความขัดแย้งอาจจะลดลงได้ สอดคล้องกับไพโรจน์ พรหมสาส์น (2557 ; 86) กล่าวว่าขณะนี้ประเทศไทยอยู่ระหว่างการปฏิรูปองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแนวโน้มว่าจะยกฐานะองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งเป็นเทศบาล หากทำได้ก็จะทำให้สมาชิกสภาเทศบาลลดลงเหลือเพียงแห่งละ 12 คน จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเข้าไปเป็นสมาชิกในสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของซังพงศ์

เอมะสุวรรณ (2557 ; ความคิดเห็นต่อแนวคิดตามร่างพระราชบัญญัติจังหวัดบริหารปกครองตนเอง) ที่เห็นว่าแม้ปัจจุบันจะมีการกระจายอำนาจ เมืองปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นเต็มพื้นที่ แม้จะมีผลดีคือบ้านเมืองเจริญ เกิดการพัฒนา แต่ผลกระทบทางลบคือสังคมท้องถิ่นที่เคยอยู่สงบสุข ถูกกลไกการเมืองสร้างให้เกิดความแตกแยกของคนในพื้นที่ เป็นฝ่ายค้าน ฝ่ายแค้น ตัดสินปัญหาด้วยความรุนแรง หรือผู้มีอิทธิพลเข้ามามีอำนาจควบคุมสังคม ก็ยังแก้ไขกันไม่ได้และกลายเป็นปัญหาให้ฝ่ายปกครองต้องเข้ามาร่วมแก้ไขปัญหาในหลายๆ เรื่อง แต่ผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับหลักการของพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และแก้ไขเพิ่มเติม (หมวด 2 มาตรา 44) ที่กำหนดให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งของประชาชน มีจำนวนหมู่บ้านละ 2 คน ในกรณีที่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลมีจำนวน 1 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ 6 คนส่วนในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลมีจำนวน 2 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ 6 คน และพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (หมวด 2 มาตรา 15) กำหนดให้สมาชิกสภาเทศบาลมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนและกำหนดให้สภาเทศบาลตำบลมีสมาชิกได้ 12 คน สภาเทศบาลเมือง มีสมาชิกได้ 18 คน และสภาเทศบาลนคร มีสมาชิกได้ 24 คน

2. บทบาททางสังคมนั้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะมีบทบาททางการปกครองและความยำเกรงจากสังคมมากกว่าทางผู้บริหารหรือสมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะความเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หากจะคิดโครงการเพื่อพัฒนาหมู่บ้านแล้ว ไม่มีเงิน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านก็ทำได้ด้วยการระดมขอความร่วมมือจากราษฎรในปกครองของตน เพราะชาวบ้านให้ความนับถือเกรงอก เกรงใจ แต่เมื่อจะให้ประชาชนเปิดงานต่างๆ แล้วสังคมมักจะให้ผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่า และมองว่าบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านคือหัวใจสำคัญของความเจริญเติบโต การอยู่ดีกินดีของประชาชนในหมู่บ้าน เพราะเป็นผู้ที่รับหน้าที่มาจากทุกกระทรวง ทบวง กรมที่จะลงมาทำงานในหมู่บ้านเหล่านั้นด้วย

3. ศักดิ์ศรีและความมั่นคงในอาชีพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับนายกฯและสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เห็นว่าศักดิ์ศรีใกล้เคียงกัน แต่ด้านความมั่นคงในอาชีพกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะมีความมั่นคงในอาชีพมากกว่า ซึ่งมีสถิติจากการที่เมื่อมีการประกาศรับสมัครเลือกผู้ใหญ่บ้านคราใด สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักจะลาออกไปสมัครอยู่เป็นเนืองๆ

4. ให้มีสถาบันหรือตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คงมีอยู่ในสังคมไทยต่อไป เพื่อให้ตรงตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ที่มีพระราชประสงค์และกำเนิดตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแก่สังคมไทย ซึ่งที่ประชุมในการระดมความคิดเห็นฯ ว่าแม้จะปฏิรูปประเทศไปในทิศทางรูปแบบใดก็ตาม สังคมไทยยังต้องคงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านไว้ต่อไปเพราะยังมีความจำเป็นกับบริบทของประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับ (พรบ.ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 12 (พ.ศ.2552) มาตรา 3 การยุบเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จะกระทำไม่ได้)

ด้านอำนาจหน้าที่

1. ด้านอำนาจหน้าที่ ผลการวิจัย พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ได้ต่ำกว่าความคาดหวังของประชาชนซึ่งคาดหวังไว้สูง นั้น อาจจะเป็นเพราะว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบันนี้ มีงานที่ทำอยู่มากเกินไป จึงยังทำงานได้ไม่ดีพอ ตามความคาดหวังประชาชนที่ตั้งไว้ หรืออาจจะเป็นเพราะว่าการเกิดเลยหรือได้น้อยเกินไป ทำให้ประชาชน จึงยังมีความคาดหวังอยากให้อำนาจหน้าที่เหล่านั้นเป็นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านอยู่ต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของ สารัตถ ลูกเทศา (2557; 28) ที่มีความคิดว่าขณะนี้บ้านเมืองกำลังเจริญเติบโต ปัญหามีมากขึ้น เช่นแรงงานอพยพ แรงงานต่างด้าว สิ่งแวดล้อม ยาเสพติด ปัญหาสังคม ปัญหาอาชญากรรม ในขณะที่บุคลากรฝ่ายปกครองท้องที่ทุกคน กำลังทำงาน ด้วยความตั้งใจ ปัญหาที่ได้รับการแก้ไข นอกจากนี้ยังมีเสียงที่เห็นต่างว่า ควรกำหนดอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้ชัดเจนคือลดลงกว่าปัจจุบัน เพื่อให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทำหน้าที่ให้ได้ดีที่สุด โดยกำหนดหน้าที่ไว้เพียงด้านการรักษาความสงบ

เรียบริ้อย การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ด้านการอำนวยความสะดวกในหมู่บ้าน การแก้ไขปัญหาข้อพิพาทหรือการไกล่เกลี่ยประนีประนอม กำนันผู้ใหญ่บ้านทำได้ดีกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงควรแยกออกจากกันให้ชัดเจนเป็นหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แล้วให้หน้าที่ในการส่งเสริมอาชีพ การบำรุงดูแลที่สาธารณะ ให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อันจะนำมาซึ่งการทำงานด้านการดูแลที่สาธารณะประโยชน์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เกี่ยงกัน เกิดประโยชน์สูงสุด เมื่อที่สาธารณะประโยชน์ถูกบุกรุกแล้ว จะมีเจ้าภาพเป็นเอกภาพในการแก้ไขปัญหา ไม่มีการเพิกเฉยจากหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอีกต่อไป

ด้านสถานภาพ

1. สถานภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต่อสังคม ทุกคนเห็นด้วยและเห็นว่าเหมาะสมแล้ว ที่จะให้มีสถานภาพเป็นตัวแทนของราษฎรอย่างเช่นปัจจุบัน โดยไม่สนใจที่จะให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีสถานภาพเป็นข้าราชการ เพราะหากเป็นเช่นนั้นก็ย่อมจะถูกกีดกันด้วยการเอาวุฒิการศึกษามาเป็นกำแพงขวางกั้น เนื่องจากต้องกำหนดคุณสมบัติปริญญา ระดับต่างๆ มาเป็นคุณสมบัติส่วนหนึ่ง หรือการให้เป็นแบบนักการเมืองก็จะทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านไปเป็นลูกน้องนักการเมือง แล้วผู้บังคับบัญชาอย่างนายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัดจะใช้งานใครให้เป็นแขน เป็นขา อนาคตพหุเพื่อผลสัมฤทธิ์ของงานได้ หรือแบบอาสาสมัคร อปพร.หรือ อสม.ก็ไม่สามารถเป็นได้ เพราะไม่มีค่าตอบแทนหรือมีก็น้อย จะสวนกระแสกับการใช้จ่ายค่าครองชีพและค่าสังคมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่นับวันจะทวีมากขึ้นๆ

2. การเข้าสู่ตำแหน่งของกำนันนั้น ผลวิจัยพบว่าเห็นด้วยที่จะให้กำนัน มาจากการเลือกโดยตรงของประชาชน ซึ่งแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับปัจจุบันที่กำหนดให้ตำแหน่งกำนันต้องมาจากการเลือกของผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้นๆ เพียงไม่กี่คน (พรบ.ลักษณะปกครองท้องที่ 2457 มาตรา 30) กำหนดให้นายอำเภอประชุมและเสนอชื่อเลือกผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้นมาเป็นกำนัน 1 คน) เพราะการเลือกลักษณะดังกล่าวนี้ขาดความ

ยึดโยงกับประชาชนที่ตนเองปกครองทั้งตำบล ผิดหลักเจตนาที่ต้องการให้กำนันเป็นหัวหน้าราษฎรในตำบลนั้นๆ ทำให้เกิดช่องว่างในการทำงาน ขาดความสนิทสนม มักคั่นกัน ต่างจากกำนันในอดีตที่ได้รับเลือกมาจากประชาชนทั้งตำบล จะมีความรู้สึกภาคภูมิใจมาก และเป็นเกียรติ มีศักดิ์ศรี องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาล ไม่สามารถตอบสนองการดำรงชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนได้ มีความรักความศรัทธา จากพี่น้องประชาชนที่ได้เลือกตนเองเป็นคนส่วนใหญ่ของตำบล ทำให้ความเป็นหัวหน้าราษฎรของคนทั้งตำบล จะรู้สึกว่ามีเกียรติและบารมีมากกว่า

3. จะต้องมีการพัฒนาบุคลิกภาพความเป็นผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านให้มีความน่าเชื่อถือและเกรงขาม น่าศรัทธา ให้เกิดการยอมรับของประชาชนทั่วไป หมายถึงการแต่งกาย เสื้อผ้าอาภรณ์ ทรงผม รองเท้า เป็นการพัฒนาทางกาย อันจะส่งผลต่อการทำงานให้ราบรื่นได้ดีด้วย

4. เกี่ยวกับการเพิ่มคุณวุฒิการศึกษาให้กำหนดคุณสมบัติบุคคลที่จะมาเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านให้มีวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้นกว่าปัจจุบัน สอดคล้องกับความกับ (Fied, Holden and Lawlor (2000 ; 7) ที่กล่าวว่าความเป็นผู้นำสามารถเรียนรู้ ผึกฝน และสร้างขึ้นมาได้ แต่จะแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง กับคุณสมบัติกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในปัจจุบัน (พรบ.ลักษณะปกครองท้องที่ 2457 มาตรา 12(14)) ที่ระบุว่าจะต้องเป็นผู้ที่มีพื้นความรู้ไม่ต่ำกว่าการศึกษาภาคบังคับ (ซึ่งอาจจะแตกต่างกันของแต่ละยุค กล่าวคือจะมีช่วงอายุที่การศึกษาภาคบังคับให้จบเพียงชั้นป.4 /ป.6/ป 7/ม.3) นั้น ไม่สอดคล้องกับความเห็นตามผลการวิจัยที่ให้กำหนดคุณวุฒิการศึกษาของผู้มีคุณสมบัติสมัครเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเพิ่มกว่าเดิมอีกขั้นหนึ่ง แต่ไม่ถึงระดับการศึกษาชั้นปริญญาตรี เนื่องจากมีความเห็นว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นั้นจะใช้ประสบการณ์คือ (ความสามารถ) มากกว่าจะใช้ (ความรู้) ในตำราตามระบบการศึกษา ทั้งนี้ ก็เนื่องจากว่าเป็นบุคคลที่อยู่ในพื้นที่ ย่อมที่จะรับทราบบริบททุกด้านของหมู่บ้านอยู่แล้ว และมีความเห็นว่ากรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ควรกำหนดกรอบแนวทางในการเพิ่มพูนประสิทธิภาพให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านอย่างจริงจังเพื่อนำไปสู่ 3 ภูมิคือ ภูมิรู้ ภูมิธรรม และภูมิฐาน อันสอดคล้องกับแนวคิดของ Mc Cauley (1986 ; 15) ที่สรุปว่า การเรียนรู้จากการทำงาน เป็นวิธีในการ

พัฒนาการเป็นผู้นำ เพราะผู้นำสามารถเรียนรู้ได้จากการทำงาน งานที่ท้าทายมากขึ้น
เท่าใดย่อมเรียนรู้มากขึ้นเท่านั้น งานที่ท้าทายจะกระตุ้นให้คนมีความคิดสร้างสรรค์และ
ทำงานดีขึ้น และการเรียนรู้จากการฝึกอบรม ซึ่งการฝึกอบรมจะช่วยให้เข้าใจสถานการณ์
และเข้าใจวิธีการที่จะควบคุมกิจกรรมกลุ่ม ช่วยให้มีความรู้ รู้จักกระบวนการนำและรู้จัก
เทคนิคที่จะปรับพฤติกรรมของตนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และงานวิจัยของ Bush
and Grover (2004; 243) ที่พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำด้วยการเรียนรู้บนพื้นฐานของ
การทำงาน การเรียนรู้จากการปฏิบัติ เป็นวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำที่สำคัญมาก

5. เกี่ยวกับอุดมคติหรือการสร้างอุดมการณ์ เนื่องจากการกำหนดสถานภาพของ
กำนัน ผู้ใหญ่บ้านให้อยู่ตรงกลางระหว่างราชการกับประชาชน ทำให้สถานภาพก่อน
เป็นผู้ใหญ่บ้านกับหลังการได้รับการคัดเลือกจะแตกต่างกัน คือก่อนการเลือกตั้ง
ผู้ใหญ่มักจะบอกว่า “เมื่อได้รับเลือกเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแล้ว ตนเองจะทำงานรับใช้
ประชาชน” แต่เมื่อได้รับเลือกไปแล้วกลับต้องไปทำงานรับใช้ผู้บังคับบัญชาเช่น
นายอำเภอหรือปลัดอำเภอ ฯลฯ มากกว่าประชาชน จึงควรปรับทัศนคตินายอำเภอ
ปลัดอำเภอ และกำนัน ผู้ใหญ่บ้านว่า เป้าหมายสุดท้ายการทำงานของทุกคนคือ
“ประชาชนที่อยู่หมู่บ้านด้วยกัน”

6. เกี่ยวกับสถานภาพ (Status) ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอนาคต การวิจัยที่พบ
คือ การเป็นผู้นำหรือตัวแทนของราษฎรแบบประเทศไทยนั้น ยังมีข้อดีและเหมาะสมกับ
สังคมไทยอยู่ แตกต่างจากสถานภาพของกำนันในประเทศ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย ซึ่งมี
สถานภาพเป็นข้าราชการที่แต่งตั้งจากนายอำเภอและส่วนกลางคือ (การสอบ) ในขณะที่
กำนันของประเทศฟิลิปปินส์นั้นถือเป็นนักการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน
เป็นตัวแทนทั้งของรัฐและประชาชน ส่วนของประเทศเวียดนามเป็นของรัฐบาลท้องถิ่น
เพราะประเทศเวียดนาม มีการปกครองแบบรวมศูนย์ไว้ที่รัฐบาลกลาง ส่วนผู้ใหญ่มีก
สถานภาพเป็นตัวแทนของรัฐและประชาชนคืออยู่ตรงกลางซึ่งแตกต่างจากผู้ใหญ่บ้านของ
มาเลเซียที่เป็นทั้งราชการและอินโดนีเซียเป็นข้าราชการท้องถิ่น ส่วนฟิลิปปินส์ เป็น
นักการเมืองมาจากการเลือกตั้งของประชาชนเช่นเดียวกับของไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย
โดย ทั้งหมดจะต่างจากของเวียดนามเพราะสภาประชาชนหมู่บ้านเลือก/องค์กรที่สูงกว่า

รับรอง แต่ทั้งหมดนี้สถานภาพกำนัน ผู้ใหญ่บ้านก็เป็นไปตามวิทยา วรรณศิริ (2529; 20-21) ได้ให้ความหมายไว้ว่า บทบาทที่เกิดขึ้นตามสถานภาพที่ได้มาโดยการแต่งตั้ง หรือโดยความสามารถ เป็นสถานภาพที่บุคคลได้รับมาภายหลัง อันได้แก่สถานภาพทางการศึกษา สถานภาพทางการเมืองหรือทางสังคม และสอดคล้องกับบทบาทที่คาดหวังของ Getzels and others (1968; 77) ที่ให้ความเห็นว่า ความคาดหวังนี้ย่อมแตกต่างกันไปเพราะเราต่างมีความคิดความต้องการต่างกัน ในสังคมทุกชนิด พฤติกรรมทางสังคมของบุคคลได้รับอิทธิพลมาจากความคาดหวังของบุคคล อันสอดคล้องกับ Secord and Backman (1964 ; 456) ที่กล่าวว่า บทบาทที่คาดหวัง คือการคาดหวังที่เกี่ยวกับกับบทบาทประเภทต่างๆ ซึ่งแต่ละคนจะคาดหวังบทบาทแตกต่างกันไป กล่าวโดยสรุป บทบาทที่คาดหวังคือ บทบาทของบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งในสังคม ถูกคาดหวังให้ปฏิบัติตามความประสงค์ของคนส่วนใหญ่ในสังคม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ เพื่อให้ผลการวิจัยไปใช้ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ในฐานะเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสังเคราะห์ด้านบทบาทและอำนาจหน้าที่ รวมทั้งสถานภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในประเด็นที่มีผลจากความคาดหวังของประชาชนสูง และประเด็นที่เห็นว่ายังมีความจำเป็นในอนาคตมาก อย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อทำให้หมู่บ้านที่เป็นหน่วยการปกครองที่เล็กที่สุดของสังคมประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนมีความเข้มแข็งพร้อมที่จะรองรับผลที่จะเกิดจากการเปิดประตูภูมิภาคเป็นหนึ่งเดียวในปี 2558 โดยนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ด้วย ดังนี้

บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่จะต้องคงไว้ต่อไป เนื่องจากว่าประชาชนมองว่าทำหน้าที่เหล่านี้ได้ดีแล้วและยังเห็นว่ามีมีความจำเป็นมากต่อสังคมไทยในอนาคต คือ 1)การเข้าร่วมประชุมเมื่อได้รับเชิญจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2)การเข้าร่วมกิจกรรมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดขึ้น 3)การทำหน้าที่เป็นคนกลางประสานงานระหว่างประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4)การสนับสนุนส่งเสริมให้ชาวบ้านได้รับ

ประโยชน์สูงสุดจากโครงการอันเนื่องมาจากโครงการพระราชดำริ 5)การสนับสนุนส่งเสริมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในพื้นที่ให้มีความยั่งยืน 6)การส่งเสริมให้เกิดเวทีชาวบ้านเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน 7)การติดตามและกระตุ้นให้ประชาชนร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนอย่างต่อเนื่อง 8)การประชุมชี้แจงข้อราชการแก่ราษฎรตามความเหมาะสม 9)การดูแลราษฎรให้ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของสังคม 10)การใกล้ชิด ประนีประนอมข้อพิพาทในหมู่บ้านด้วยความยุติธรรม 11)การสร้างความรักและสามัคคีให้เกิดขึ้นในตำบลหมู่บ้าน

อำนาจหน้าที่ ที่ควรยกเลิกไปจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือหากจะให้คงไว้กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยจะต้องเพิ่มพูนศักยภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทำหน้าที่นี้ให้ได้ดีขึ้นมากกว่าเดิม ประกอบไปด้วย 1)การเสนอหรือริเริ่มให้เกิดโครงการอันเนื่องมาจากโครงการพระราชดำริ 2)การระดมทรัพยากรภายในและภายนอกหมู่บ้านมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหมู่บ้าน 3)ดำเนินการจัดหมู่บ้านตำบลให้เป็นระเบียบเรียบร้อยถูกสุขลักษณะ 4)การดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 5)การดำเนินการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอาชญากรรมและบ่อนการพนันอบายมุข 6)การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง 7)การพัฒนาส่งเสริมอาชีพให้กับราษฎรในด้านต่างๆ 8)การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีและการอบรมสั่งสอนให้ราษฎรเป็นคนดี 9)การทำหน้าที่ระงับข้อพิพาทต่างๆในหมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ 10)การรักษาความสงบเรียบร้อย 11)การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

อำนาจหน้าที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะต้องคงไว้ต่อไป เนื่องจากว่าประชาชนมองว่าทำหน้าที่เหล่านี้ได้ดีแล้วและยังเห็นว่ามีความจำเป็นมากต่อสังคมไทยในอนาคต คือ 1)การส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆของหมู่บ้าน 2)อำนาจหน้าที่ในการปกครองราษฎร 3)อำนาจหน้าที่ในการประสานงานกับหน่วยงานราชการ 4)อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับกิจการสาธารณประโยชน์ 5)การปกครองดูแลราษฎรที่อยู่ในเขตหมู่บ้านของตนให้อยู่ด้วยความสงบเรียบร้อย 6)การดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยให้แก่ราษฎรในหมู่บ้าน 7)การอำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในการติดต่อรับบริการกับหน่วยงานของรัฐ 8)การนำความเดือดร้อนและความต้องการที่จำเป็นของราษฎรแจ้งต่อส่วนราชการ 9)การอำนวยความสะดวก

สะดวกในการให้บริการของส่วนราชการต่างๆ 10) การดูแลราษฎรในหมู่บ้านให้ปฏิบัติตามกฎหมาย 11) การปฏิบัติตามที่กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานของรัฐหรือผู้บังคับบัญชามอบหมาย 12) การรายงานเหตุการณ์ทุกข์ร้อนหรือเหตุการณ์ผิดปกติต่อนายอำเภอ 13) การจัดการประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อแจ้งข้อราชการแก่ราษฎรเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง 14) การแจ้งให้ราษฎรที่มีสัญชาติไทยอายุครบ 7 ปี บริบูรณ์ไปยื่นขอมีบัตรประจำตัวประชาชน 15) การแจ้งให้ชายไทยอายุย่างเข้าปีที่ 18 ไปลงบัญชีทหารกองเกิน และชายไทยอายุย่างเข้า 21 ปี ไปแสดงตนเพื่อรับหมายเรียก 16) การทำหน้าที่รับแจ้งการเกิด การตาย การย้ายออกย้ายเข้า การแจ้งปลายทาง และการให้คำรับรองบุคคล 17) การระดมความร่วมมือจากราษฎรให้ช่วยเหลือป้องกันอันตรายรวมถึงบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัย 18) การเข้าจัดการและสั่งให้บุคคลเข้าช่วยเหลือเพื่อจัดภัยเมื่อมีกรณีฉุกเฉินหรือภัยพิบัติต่างๆ เกิดขึ้น

อำนาจหน้าที่ ที่ควรยกเลิกไปจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพราะประชาชนมองว่ากำนันผู้ใหญ่บ้าน ทำหน้าที่ได้ไม่ดีพอหรือโดยที่มีหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงแล้ว อันประกอบไปด้วย 1) อำนาจหน้าที่ในการจัดทำทะเบียน 2) อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย 3) การทำหน้าที่ในฐานะพยานกรณีมีการยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อกำนัน 4) การทำหน้าที่รับจดทะเบียนสมรสตามความเห็นชอบของผู้ว่าราชการจังหวัด 5) การรับจดทะเบียนสมรสด้วยวาจาหรือกิริยาจากชายหญิงที่ตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย 6) การทำหน้าที่เป็นพยานในการจดทะเบียนรูปทำตัวรูปพรรณสัณฐาน 7) การทำหน้าที่สอดส่องพฤติกรรมของผู้ได้รับใบอนุญาตมีอาวุธปืน 8) การกำหนดอัตราค่าเช่าที่ดินชั้นสูงของตำบลและหมู่บ้านตามความเหมาะสม 9) การทำหน้าที่พิจารณาข้อพิพาทเกี่ยวกับการเรียกเก็บค่าเช่า การชำระค่าเช่า ระยะเวลาเช่าที่ดินด้วยความเป็นธรรม 10) การป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า 11) การสั่งให้ทำหรืองดเว้นหรือแก้ไขหรือถอนสิ่งที่อันตรายหรือทำให้ป่าสงวนแห่งชาติเสื่อมโทรม 12) การป้องกันและปราบปรามการลักลอบค้าและไม่มีใบอนุญาตในการครอบครองสัตว์ป่าสงวนตามกฎหมาย

13)การเกณฑ์แรงงานราษฎรหรือเครื่องอุปกรณ์เพื่อการชลประทานที่ใช้ร่วมกัน 14)การทำหน้าที่แบ่งปันน้ำในเขตชลประทานเพื่อราษฎรด้วยความยุติธรรม 15)การทำหน้าที่ขอโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

อำนาจหน้าที่ ที่ควรยกเลิกไปจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือหากจะให้คงไว้กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยจะต้องเพิ่มพูนศักยภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทำหน้าที่นี้ให้ได้ดีขึ้นมากกว่าเดิม ประกอบไปด้วย 1)การดูแลคนเดินทางให้มีที่พักหรือขับไล่ออกจากท้องที่เมื่อสงสัยว่าเป็นผู้ร้าย 2)การดูแลรักษาคุ้มครองที่สาธารณะซึ่งประชาชนใช้ร่วมกัน 3)การร่วมกับแพทย์ประจำตำบลในการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและถูกต้องตามสุขลักษณะ 4)การจับตรวจค้นตามหมายจับหรือหมายค้นกรณีได้รับแจ้งการกระทำผิดกฎหมาย 5)การทำหน้าที่สำรวจที่ดิน (ก.บ.ท.5) เพื่อให้เจ้าของมาชี้เขตและแจ้งจำนวนเนื้อที่ดิน 6)การแจ้งให้ทางราชการทราบเมื่อมีโรคติดต่ออันตรายเกิดขึ้น 7)การเรียกระดมราษฎรให้ช่วยกันกำจัดผักตบชวาไม่ให้กีดขวางทางน้ำ

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ในฐานะเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาจนำข้อค้นพบในการสรุปตามบทที่ 5 นี้ ไปประกอบการกำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ คุณสมบัติ สถานะ ที่มา สวัสดิการ หรืออื่นๆ ในการปรับปรุงตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติมทุกฉบับ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะการปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. *คู่มือการปฏิบัติงานกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อสาการศึกษา
ดินแดน. 2556.

กรมการปกครอง. *เทศาภิบาล (ฉบับเดือนตุลาคม 2554)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อสาการศึกษา
ดินแดน, 2554.

กรมการปกครอง. *เทศาภิบาล (ฉบับเดือนตุลาคม 2557)*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, 2557.

- โกวิทย์ พวงงาม. *ถอดรหัส 3 การพัฒนาชุมชน สังคม ท้องถิ่น การเมือง ประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม, 2556.
- คอลลิנס, จิม. *ภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท. 2556.
- คณิน บุญสุวรรณ. สถานะทางกฎหมาย ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน. <http://www.kaninboonsuwan.com> 2555.
- เฉลิมชัย ปัญญาเลิศ. *อัตลักษณ์และการสร้างอัตลักษณ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในฐานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. 2553.
- ชัชพงศ์ เอเมะสุวรรณ. ความคิดเห็นต่อแนวคิดตามร่างพระราชบัญญัติจังหวัดบริหารปกครองตนเอง พ.ศ... อ้างถึงในบทความรายงานการประชุมคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย. 2557.
- ชัยพงษ์ สำเนียง. *พัฒนาการการปกครองท้องถิ่นไทยผ่านความเปลี่ยนแปลงของผู้ใหญ่บ้านกำนันอำมาตย์หรือทาสประชาชน*. <http://www.siamintelligence.com/the-evolution-of-thailand-local-governance/>
- ชำนาญ จันทร์เรือง. *กรุงเทพธุรกิจ คอลัมน์ มองมุมใหม่ มายาคติและข้อสงสัยในการยกเลิกการส่วนภูมิภาค*. 2554.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. *บทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและการปกครองท้องที่*. รายงานการศึกษาวิจัย 2546. 2-3.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์และคณะ. *บทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและการปกครองท้องที่*. รายงานการศึกษาวิจัย 2546. 5.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. *รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน และการปกครองท้องที่ (เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา)*. (2546) จาก <http://www.lawreform.go.th/lawreform/index>.
- ปรีดี พนมยงค์. *ปาฐกถาเรื่องพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476*.
- พระราชบัญญัติเทศบาล 2496 (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546.

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๕๒)

ไพโรจน์ พรหมสาสน์. “การบริหารส่วนภูมิภาคเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างไร”.

สมาคมนักปกครองแห่งประเทศไทย 2544

วิกรม กรมดิษฐ์. *มองโลกแบบวิกรม AEC คนไทยได้หรือเสีย*. กรุงเทพฯ: พรินซ์ซีดี จำกัด, 2556.

วิชัย ปิติเจริญธรรม. *คุณก็เป็นผู้นำที่ดีได้ใน 21 วัน*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน. 2552.

วิทยากร บุญเรือง. *คนทำงาน : มองการประทุ้งเรี่ยวรื่องของ ‘กำนันผู้ใหญ่บ้าน’ ใน มุมมอง ‘สวัสดิการ’ คนทำงานภาครัฐ*. <http://prachatai.com/journa>. 2555.

วิทยา สุจริตนารักษ์. *การพัฒนาเศรษฐกิจการเมืองอินโดนีเซีย*. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชีย ตะวันออกศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

สกวรรณการ วรวรรณ, ม.จ. และพระยาสุนทรพิพิธ. *สากลเทศบาล*. 2478. 1-2.

สมาคมนักปกครองแห่งประเทศไทย. *รายงานผลการเสวนา เรื่องการบริหารราชการส่วน ภูมิภาคเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างไร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อาสารักขา ดินแดน. 2555.

สมชาติ กิจยรรยง. *ศาสตร์และศิลปะของผู้นำที่ครองใจทุกคน*. กรุงเทพฯ: สมาร์ทไลฟ์, 2555.

ไสว บุญขวัญ. *ภาวะผู้นำเชิงของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอดาคลี จังหวัดนครสวรรค์*.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสน ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย. 2551.

เสม พริ้งพวงแก้ว. *ผู้นำ*. กรุงเทพฯ: มติชน. 2542.